

naksi. Sosiaalishistoriallisesti uudet tavaramaailmat ja hyvinvointiyhteiskunnan uudistukset mullistivat syvästi ihmisten arkea.

Maailmanpoliittista ilmapiiriä leimasi kylmän sodan alainen vastakkainasettelu, joka ilmeni konflikteina niin Euroopassa kuin kaukomaillakin. Nouseva uusvasemmisto haastoi ”porvarillista hegemoniaa” – tuota tunnettua 60-lukulaista käsitettä käyttääksemme. Uusvasemmiston tärkeä poliittinen polttoaine oli ennen näkemättömän vahva nuoriso, suuret ikäluokat, joiden toiminta ja etenkin heidän muistelunsa ovat voimakkaasti muokanneet kuvaamme 1960-luvusta.

Toimittaja Olli Seurin journalistiikan alan väitöstutkimus *Historian journalistinen esittäminen* tarkastelee juuri näitä mediavälitteisiä merkityksellistämisen tapoja, tarkemmin päivälehti *Helsingin Sanomien* 1960-luvusta vuosina 2008 ja 2013 luomaa historiallista esittämistä. Vaikka suurten ikäluokkien ääni ilmenee voimakkaasti tutkimuksessa, sen aineisto tarkastelee 1960-lukua toki monesta muustakin näkökulmasta. Väittelijän tulo kulma aineistoon nojaa ensisijaisesti historian tutkimuksen ja toissijaisesti journalismin ja muun mediatutkimuksen teorioihin. Etenkin muistin käsite ja sen suhde historiaan nousee tutkimuksessa tärkeäksi.

Media on aina vaikuttanut merkittävästi siihen, miten ihmiset suhtautuvat menneeseen – se ei suinkaan ole mikään digitaalisen median tai edes television luoma ilmiö. Viimeistään 1600-luvulta lähtien romaanit, näytelmät, pamfletit ja arkikirjat (tai pohjoismaissa arkkiveisut) muokkasivat ihmisten kuvaa historiasta. Tuolloin syntyivät myös ensimmäiset sanomalehdet. Vaikka journalismi on varsin tuore professio, sanomaja aikakauslehdillä on ollut jo vuosisatoja merkittävä rooli ihmisten menneisyyskäsitteiden muokkaajina.

Vaikka väitöstyön tutkimusasetelma, historian journalistisen esittämisen tutkiminen, ei sinänsä ole mitenkään urauurtava lähestymistapa, se on perusteltu tutkimusaihe. Tämä tulee hyvin esiin tutkimuksen aikaisempaa tutkimusta käsittelevissä luvuissa. Näin laajaa journalismin ja historian suhdetta analysoivaa tutkimusta ei ole Suomessa aiemmin tehty. Yhteiskunnan ja kulttuurin, myös sen historian, väitetty ”medioituminen” peräänkuuluttaa analyttistä tutkimusta.

Tutkimus keskustelee hyvin niin aiemman 1960-luvun tutkimuksen kuin historiateorioihin ja journalismin tutkimukseen liittyvän tutkimus- ja teoriakirjallisuuden kanssa. Myös tutkittavan periodin historiallisen kontekstin haltuunotto on riittävä.

Niin historian- kuin viestinnätutkimuksen käsitteitä on sovellettu tutkimuksessa laajasti. Vaikka ne on pääosin otettu hyvin haltuun ja ne ovat tutkimuskysymyk-

Historiaa journalismin keinoin

Olli Seuri: Historian journalistinen esittäminen. 1960-luku Helsingin Sanomissa vuosina 2008 ja 2013. Acta Universitatis Tamperensis 2223, Tampere University Press 2016. 419 s. ISBN 978-952-03-0258-0.

1960-luku on lähihistorian kannalta merkittävä ajanjakso. Se on eräänlainen toisen maailmansodan jälkeisen joutuisan kehityksen kulminaatiopiste; 1960-luvun jälkeen alkoi ilmaantua erinäisiä hidasteita modernin voittokululle. Länsimaissa sotienjälkeistä aikakautta leimasi ensinnäkin ennennäkemätön vaurastuminen, jonka aikana Suomen kaltaiset Euroopan periferiat loikkasivat lyhyessä ajassa alkutuotantomaasta teolliseksi yhteiskunnaksi, varsin pian jo palveluyhteiskun-

sen kannalta relevantteja, käsitteiden lukuisuus hiukan samentaa tutkimuksen lähestymistapaa. Vaikka muistin ja historian välinen suhde nouseekin kantavaksi teemaksi, keskittyminen pariin teoreettiseen ja käsitteelliseen keskusteluun olisi selkeyttänyt analyysia.

Tutkimuksen dispositio on selkeä ja hyvin rakennettu. Otsikot ovat informatiivisia ja kuljettavat tutkimusta johdonmukaisesti. Taulukot, kuvat ja liitteet ovat perusteltuja ja hyvin rakennettuja. Sen sijaan työn rakenne on ongelmallinen. Lukijan näkökulmasta olisi ollut tärkeämpää mennä aineistoon aikaisemmin. Nyt varsinainen analyysi alkaa varsin myöhään ja sitä edeltää lukuisten käsitteiden ja teorioiden esittely.

Primääriaineisto, *Helsingin Sanomien* kaksi vuosikerrota, muodostavat varsin laajan empiirisen aineiston: 700 lehteä ja lähes neljä tuhatta juttua. Vuosikerroista ensimmäinen 2008 on hyvin perusteltu, koska tuolloin tuli kuluneeksi 40 vuotta vuodesta 1968. Paitsi että aineistoa oli kysymyksenasettelulle hypoteettisesti tarjolla paljon, vuosi ruokki myös aineistoa niin sanotun vuosipäiväjournalismin tutkimiselle. Toinen vuosi 2013 ei ole yhtä helposti perusteltavissa. Vuosi 1963 muodostaa kuitenkin suhteellisen merkittävän ajankohdan vuosipäiväjournalismin etenkin maailmanpoliittisesti, joten se tarjoaa hyvän vertailukohdan vuodelle 1968.

Erityisen ansiokasta aineiston esittelyn yhteydessä on *Helsingin Sanomien* historiallisen ja ideologisen taustan esittely, koska sen ymmärtäminen on tärkeää analyysille. Päivälehteläinen liberalismiin ja länsimielisyyteen nojaava traditio ilmenee myös lehden historia-aiheisessa sisällössä, kun korostetaan esimerkiksi 1968-sukupolven, Woodstockin ja Yhdysvaltain kansalaisyhteiskunnan merkitystä. Lehden ulkopoliittikka käsittelevissä 60-lukuvuittauksissa ”me” on selkeästi länsi, ei suinkaan Neuvostoliitto, Varsovan liitto, Kiina tai Kuuba.

Toisaalta Suomen tärkeimmän ”laatulehden” valitseminen aineistoksi myös rajoittaa tulkintamahdollisuuksia, koska sen historiatulkinnat ovat usein varsin maltillisia. *Helsingin Sanomat* edistää 1960-luvun tapahtumien mytologisoitua enemmän kuin haastaa totuttuja tulkintoja. Se pönkittää kuvaa 1960-luvusta modernisaation ja murroksen vuosikymmenenä. Esimerkiksi Vanhan valtaus on tarina nuoruudesta, demokradiasta ja aatteellisuudesta, mitä kerrotaan usein aktivistielitiin muisteluiden kautta.

Tutkimuksen aineistoon on sovellettu sisällön eritteilyä. Kvalitatiivisen otteen lisäksi laaja aineisto on tarjonnut myös kvantitatiivisuonteisia tuloksia. Määrällinen koodaus, luokittelut ja muu aineistoanalyysi on hyvin avattu ja se on johdonmukaista.

Metodisesti tutkija viittaa myös triangulaatioon sekä historialliseen metodiin. Triangulaatiolla –lähestymistapojen, aineistojen tai teorioiden yhdistämistä samassa tutkimuksessa – perustellaan sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen aineiston analyysia, historiallisella metodilla lähinnä siihen oleellisesti kuuluvan lähdekritiikin hyödyntämistä. Nämä lähestymistavat merkitsevät usein samaa, eikä tutkimuksessa lopulta määritellä niiden erilaisuutta. Eikö yhteiskuntatieteellisessä triangulaatiossa suhtauduta aineistoon kriittisesti ja eikö historiallinen metodi ole nimenomaan moninaisten menetelmien hyödyntämistä?

Kaiken kaikkiaan menetelmien soveltaminen on tutkimuksessa avointa ja selkeää. Vaikka menetelmät eivät sinällään ole urauurtavia, pikemminkin varsin yleisiä, niiden haltuunotto ja soveltaminen on huolellista ja johdonmukaista. Väitöstutkijan toimittajatausta ilmenee tutkimuksen kielessä, joka on esimerkillisen hyvää suomea; tutkimuksessa argumentoidaan tieteellisesti, mutta ei sorrruta akateemiseen jargoniiin.

Tutkimustulokset suhteutetaan viitekehyksinä toimiviin teorioihin ja käsitteisiin esimerkillisesti läpi työn. Tämä osoittaa, että tutkija on omaksunut käsitteet ja osaa soveltaa niitä. Seuri myös pohtii analyttisesti historiantutkimuksen ja journalismin samanlaisia ja erilaisia tapoja esittää historiaa.

Tutkimustulokset tarjoavat monia oivalluksia, jotka eivät tosin ole kovin yllättäviä. Osaltaan tätä luultavammin selittää primääriaineiston luonne, johon aineiston esittelyn yhteydessä viitattiin: *Helsingin Sanomat* Suomen johtavana laatujournalismin lähteenä on tulkinnoissaan usein varsin kiihkoton. Näin ollen historian esittäminen ja tulkinta eivät tuo esiin kaikkein raflaavimpia historian esittämistapoja.

Keskeisimmiksi tutkimukselliseksi ansioiksi Seurin väitöstyössä nousee journalismin ja lehdistön merkityksen systemaattinen ja monitahoinen analyysi historiakulttuurissa. Tutkimus myös osoittaa, että laatujournalismin monipuolisuudestaan ja lähdekritiikin noudattamisesta huolimatta useimmiten pönkittää historian myyttejä, eikä kyseenalaista niitä. Journalismin luonne ei-akateemisena, mutta ammatillista historiantutkimusta sivuavia metodeja käyttävänä tiedontuottajana tekee siitä kuitenkin erityisen tärkeän historian esittämisen tutkimuskohteen. Medialla on myös keskeinen merkitys historiakulttuurissa ja historiatietoisuudessa, ja *Historian journalistinen esittäminen* onkin vahvaan empiiriseen analyysiin perustuva kontribuutio historiakulttuurin olemuksen ymmärtämiseen.

JUKKA KORTTI, DOSENTTI, FT
HELSINGIN YLIOPISTO